

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 6Co/266/2017
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5417202461
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 01. 2018
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Yvetta Dzugasová
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2018:5417202461.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedníčky JUDr. Yvetty Dzugasovej a členov JUDr. Jany Urbanovej a Mgr. Anny Mihálikovej, v právnej veci žalobcu: Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom Hodžova 11, 010 01 Žilina, IČO: 31 575 951, proti žalovanej: V. F., nar. XX.XX.XXXX, bytom E. XXXX/XX, XXX XX F. K., v konaní o zaplatenie 1.689,41 Eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 10Csp/8/2017-85 zo dňa 27. septembra 2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 10Csp/8/2017-85 zo dňa 27. septembra 2017 vo výroku II., ktorým súd vo zvyšnej časti žalobu zamietol a vo výroku III. o trovách konania, p o t v r d z u j e .

V nenapadnutom výroku I., ktorým bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1.599,41 Eur do 30 dní od právoplatnosti rozsudku, zostáva rozsudok okresného súdu n e d o t k n u t ý .

Žalovaná n e m á voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd napadnutým rozsudkom uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1.599,41 Eur do 30 dní od jeho právoplatnosti (výrok I.). Žalobu vo zvyšnej časti zamietol (výrok II.) a žalobcovi priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov konania vo rozsahu 74 % (výrok III.).

2. Citujúc ustanovenia § 708 ods. 1, 2 a § 711 ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník a § 53 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník konštatoval na základe vykonaného dokazovania, že medzi žalobcom a žalovanou bola dňa 08.04.2013 uzatvorená Zmluva o spolupráci pri poskytovaní bankových produktov a služieb, na základe ktorej žalobca zriadil pre žalovanú osobný účet č. 1701818002. Hoci k tomuto osobnému účtu pôvodne nebolo dojednané povolené prečerpanie, žalobca neskôr povolil žalovanej prečerpať osobný účet do limitu 1.500 Eur, čo preukazuje aj samotné konanie žalovanej, ktorá podľa v spise doložených výpisov z účtu vykonávala debetné operácie aj nad rámec kreditných operácií na svojom účte. Vzhľadom k tomu, že žalovaná netvrdila a ani nepreukázala, že by si doposiaľ splnila svoju povinnosť vrátiť žalobcovi peňažné prostriedky vo výške 1.599,41 Eur, súd žalobe v tejto časti žalovanej istiny vyhovel. Zároveň v zmysle § 232 ods. 3 CSP umožnil priznanú istinu splatiť žalobcovi do 30 dní od právoplatnosti rozsudku, a to s poukazom na vyjadrenie žalovanej, ktorá uviedla, že súčasná finančná situácia jej neumožňuje uhradiť uloženú povinnosť v skoršej lehote.

3. Žalobou uplatnený nárok v zostávajúcej časti (istina vo výške 90 Eur titulom poplatkov a príslušenstvo k celému uplatnenému nároku a príslušenstvo titulom úroku vo výške 28 %) zamietol, keď ustálil, že Zmluva uzatvorená medzi žalobcom a žalovanou má spotrebiteľský charakter, a preto si mohol žalobca voči žalovanej účtovať poplatky a aj úroky iba za predpokladu, že tieto boli zmluvnými stranami individuálne dojednané. Žalobca však nepredložil žiadny listinný dôkaz preukazujúci dojednanie výšky

poplatkov a úrokov (neuniesol dôkazné bremeno a bremeno tvrdenia), na základe čoho žalovanej nevznikla povinnosť platiť vyššie uvedené poplatky a v prípade nepovoleného prečerpania ani žiadne úroky. Vo vzťahu k argumentácii žalobcu o tom, že predmetné poplatky a úroky boli uvedené vo Všeobecných obchodných podmienkach resp. v sadzobníku poplatkov a na výveske úrokových sadzieb, okresný súd uviedol, že zmluvné ustanovenia vo vopred pripravovanej formulárovej zmluve, resp. v spleti Všeobecných obchodných podmienok alebo iných listín, ktoré navyš navyš navodzujú skôr dojem obsahu nepodstatného charakteru, v tejto časti spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa (žalovanej), a preto nie sú pre spotrebiteľa záväzné.

4. O trovách konania okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP tak, že priznal žalobcovi voči žalovanej nárok na ich náhradu v rozsahu 74 %, ktorý je čistým úspechom žalobcu a je tvorený rozdielom medzi úspechom (87 %) a neúspechom (13 %) žalobcu vo vedenom súdnom spore.

5. Proti rozsudku okresného súdu vo výroku, ktorým súd vo zvyšnej časti žalobu zamietol, podal v zákonnej lehote odvolanie žalobca. Uviedol, že súd prvej inštancie vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci. Poukázal na ustanovenie § 31 ods. 2 zákona o platobných službách, podľa ktorého poskytovateľ platobných služieb poskytuje platobné služby používateľovi platobných služieb na základe a/ zmluvy o poskytnutí jednorazovej platobnej služby alebo b/ rámcovej zmluvy. V zmysle § 31 ods. 4 zákona sú neoddeliteľnou súčasťou rámcovej zmluvy obchodné podmienky o poskytovaní platobných služieb. V zmysle § 31 ods. 5 písm. d/ rámcová zmluva obsahuje o. i. informácie o poplatkoch a úrokoch. Ako vyplýva z uvedeného, zákon o platobných službách výslovne nestanovuje, že poplatky za poskytovanie platobných služieb musia byť individuálne dojednané. V zmysle článku 25.5 sú všeobecné obchodné podmienky súčasťou zmluvy o vkladovom účte. V zmysle všeobecných obchodných podmienok je Sadzobník neoddeliteľnou súčasťou VOP, teda aj rámcovej zmluvy. Ďalej odvolateľ upriamil pozornosť na to, že náležitosti zmluvy nemusia byť obsiahnuté v jednom dokumente, čo potvrdzuje aj obsah rozhodnutia Európskeho súdneho dvora vo veci C-42/15 (Home Credit vs. Biróová). Vo vzťahu k nepriznaniu úrokov poukázal na ustanovenia § 497 a nasl., § 708 a nasl. a § 711 ods. 1 Obchodného zákonníka a na body 3.4, 3.8 a 3.12 Všeobecných obchodných podmienok a uviedol, že po dobu nepovoleného prečerpania je majiteľ účtu povinný platiť z prekročenej čiastky úrok vypočítaný na základe úrokovej sadzby „úrok pri nepovolenom prečerpaní účtu“; povinnosť platiť úroky za prečerpanie účtu bola so žalovanou dohodnutá, a teda nie je daný dôvod na ich nepriznanie. S oprávnením banky požadovať úroky za prečerpanie účtu počíta ako Obchodný zákonník, tak aj zákon o spotrebiteľských úveroch v ustanovení § 18 ods. 1. S prihliadnutím na uvedené preto žiadal odvolací súd, aby rozsudok okresného súdu v odvolaní napadnutej časti zmenil tak, že žalobe v celom rozsahu vyhovie a zaviazže žalovanú k povinnosti uhradiť dlžnú sumu do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a zároveň prizná žalobcovi nárok na náhradu trov prvoinštančného aj odvolacieho konania v plnom rozsahu.

6. Žalovaná sa k podanému odvolaniu, ktoré jej bolo doručené dňa 22.11.2017, nevyjadrila.

7. Krajský súd, ako súd odvolací (§ 34 CSP), preskúmal rozsudok okresného súdu v rozsahu vyplývajúcom z ustanovenia § 379 CSP a bez nariadenia pojednávania podľa ustanovenia § 385 ods. 1 CSP a contrario v spojení s § 219 ods. 3 CSP toto rozhodnutie vo výroku, ktorým okresný súd zamietol žalobu a vo výroku o trovách konania podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správne potvrdil. V nenapadnutej časti zostal rozsudok okresného súdu nedotknutý.

8. Krajský súd podrobne preskúmal všetky rozhodujúce otázky, ktoré boli vo veci vznesené a v plnom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie. Okresný súd v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie danej veci, vecne správne rozhodol a svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s ustanovením § 220 ods. 2 CSP. Odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu je vecne správne, pričom v jednotlivostiach naň poukazuje aj krajský súd. Z uvedených dôvodov sa krajský súd v odvolacom konaní obmedzil iba na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia (§ 387 ods. 2 CSP).

9. Na doplnenie považoval odvolací súd za nevyhnutné reagovať na odvolacie námietky žalobcu formulované v podanom opravnom prostriedku, pričom sa v zmysle princípu neúplnej apelácie nezaoberal inými prípadnými pochybeniami okresného súdu.

10. Je potrebné zdôrazniť, že v danom prípade odvodzoval žalobca uplatnený nárok zo Zmluvy o spolupráci pri poskytovaní bankových produktov a služieb zo dňa 08.04.2013. V rámci skutkových tvrdení poukázal na fakt, že zriadil účet v prospech žalovanej, ktorá sa však dostala do tzv. nepovoleného prečerpania a svoj dlh nevyrovnala. K žalobe bola pripojená spomínaná zmluva, ktorá založila právny vzťah sporových strán, výpisy z dotknutého, ako aj z pohľadávkového účtu, Všeobecné obchodné podmienky a listina o úrokových sadzbách produktov. Z obsahu Zmluvy zo dňa 08.04.2013 nevyplýva, že by sa strany dohodli o možnosti povoleného prečerpania účtu. Uvedené je zrejmé len z výpisov z účtu.

11. Navrhovanie dôkazov v civilnom sporovom konaní má priamu spojitosť s povinnosťou tvrdenia (§ 132 ods. 1, § 150 ods. 1 CSP). Povinnosť tvrdenia a dôkaznú povinnosť môže strana plniť od začiatku konania, v žalobe, vo vyjadrení k nej, mimo týchto procesných úkonov, v rámci prípravy pojednávania, pri odročovaní pojednávania. Povinnosť označiť dôkazy sa vzťahuje na všetky tvrdenia, ktoré sa uviedli v žalobe a vo vyjadrení žalovaného. Poslednou procesnou možnosťou splnenia dôkaznej povinnosti je okamih vyhlásenia uznesenia o skončení dokazovania (§ 154 CSP). Cieľom povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti je unesenie dôkazného bremena v rozsahu, v ktorom dôkazné bremeno spočíva na strane konania, bez ohľadu na jej procesné postavenie. Nesplnenie dôkaznej povinnosti prináša so sebou také rozhodnutie súdu, ktoré vychádza zo skutkového základu zisteného z dôkazov navrhnutých stranou v opačnom procesnom postavení než je ten, kto nespĺnil alebo nedostatočne splnil svoju dôkaznú povinnosť.

12. Rozdelenie bremena tvrdenia a dôkazného bremena medzi strany v spore závisí na tom, ako vymedzuje právna norma ich práva a povinnosti. Obvykle platí, že skutočnosti navodzujúce žalované právo musí tvrdiť žalobca, zatiaľ čo okolnosti toto právo vylučujúce sú záležitosťou žalovaného. Bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno vystihuje aktuálnu skutkovú a dôkaznú situáciu konania. V priebehu sporu sa môže meniť, teda môže dochádzať k jeho prerozdeleniu.

13. Skutočnosti a dôkazy, ktoré strana neuplatnila v konaní pred súdom prvej inštancie nemožno v zásade pred odvolacím súdom uplatniť (výnimky formuluje ustanovenie § 366 CSP). V civilnom procese sa uplatňuje tzv. neúplný apelačný systém, kedy súd je viazaný rozsahom a dôvodmi podaného odvolania a strana môže v odvolacom konaní vzniesť námietky proti postupu prvoinštančného súdu len v prípade, ak dané námietky boli už predmetom posudzovania zo strany tohto súdu. Súd druhej inštancie vystupuje len ako opravný súd, jeho úlohou nie je vykonávať nové dôkazy, či zaoberať sa novými skutočnosťami, ktoré v prvostupňovom konaní neboli produkované.

14. Právo strany sporu, aby vec bola prejednaná verejne a v jej prítomnosti s možnosťou vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom, zaručené článkom 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, znamená, že súd je povinný strane poskytnúť priestor na uplatnenie tohto práva. Uvedená požiadavka je vyjadrená aj v ustanovení § 160 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd poskytuje stranám poučenia o ich procesných právach a povinnostiach v rozsahu ustanovenom týmto zákonom. Osobitné prípady poučovacích povinností formuluje Civilný sporový poriadok v jednotlivých ustanoveniach s cieľom dosiahnuť špeciálny prístup v kontexte konkrétnej procesnej situácie. Je vždy na strane sporu, či náležite využije možnosti, ktoré sa jej v súdnom konaní ponúkajú. V tejto súvislosti sa žiada zdôrazniť, že práve žalobca nesie zodpovednosť za to, že prezentuje súdu konzistentné skutkové tvrdenia podporené dôkazmi. Pokiaľ túto povinnosť nespĺní, prejaví sa to v rozhodnutí vo veci samej. Nedostatky v procesnej aktivite strany nemôže súd v sporovom konaní riešiť prostredníctvom inštitútu špeciálneho procesného poučenia podľa § 129 ods. 1 CSP, pretože daná regulácia upravuje len dôsledky nedostatkov vo formálnych náležitostiach žaloby, nie jej materiálnu podstatu. Inak povedané, prvoinštančný súd nemohol pri existujúcich vecných nedostatkoch návrhu a pri nesplnení dôkaznej povinnosti, uvedené riešiť procesným poučením. Pokiaľ by súd poskytol takúto nenáležitú pomoc jednej procesnej strane, potom by fakticky mohol neprímerane odoprieť spravodlivý proces strane vystupujúcej v opačnom procesnom postavení, čo je neprípustné.

15. Postup súdu prvej inštancie pri vyhodnocovaní dôkaznej situácie bol správny. Je zjavné, že žalobca predložil dôkazy, z ktorých malo byť vyvedené, že tu došlo k vzniku právneho vzťahu. Pokiaľ však listinný dôkaz, o ktorý sa opieral žalovaný nárok, nepotvrdoval existenciu právneho vzťahu z tzv. nepovoleného prečerpania bežného účtu, potom nebolo možné priznať ochranu žiadanému právu na priznanie poplatkov a úroku z nepovoleného prečerpania. Podstatou problému v posudzovanej veci bol nedostatok skutkových tvrdení a následne aj neunesenie dôkazného bremena žalobcom, pokiaľ ide o vzťah sporových strán založený zmluvou zo dňa 08.04.2013. Táto totiž nijako nepotvrďuje možnosť

prečerpania účtu a rovnako ani individuálne dojednanie podmienok za situácie, pokiaľ by v rámci zmluvného vzťahu k takejto situácii došlo. Aj pri zníženej formálnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere vo forme prekročenia, je nevyhnutné, aby náležitosti zmluvy, z ktorých žalobca odvodzuje svoje práva, boli preukázané jasným a zrozumiteľným spôsobom. Ak dohoda o možnosti prečerpania vznikla ústne (čo možno vyvodiť z predložených výpisov z účtu), jej parametre museli byť v konaní preukázané dôkaznými prostriedkami v zmysle procesnej úpravy. Jednoduché predloženie výpisov z účtov, Všeobecných obchodných podmienok a sadzobníka úrokových sadzieb neboli postačujúcimi dôkazmi, ktoré by mohli viesť súd k zásahu do majetkovej sféry žalovanej, pretože len deklarujú jednostrannú vôľu žalobcu ako silnejšej zmluvnej strany bez toho, aby preukazovali aj prejav vôle žalovanej a pre absenciu individuálneho dojednanie podmienok, na základe ktorých si žalobca uplatnil nároky na zaplatenie poplatkov a úroku z povoleného prečerpania, preto nemožno uplatňovanému nároku priznať súdnu ochranu. Uvedený názor nie je negovaný žiadnym z ustanovení zákona o platobných službách, či obsahom rozhodnutia Súdneho dvora EÚ C-42/15 (Home Credit vs. Biróová), na ktorý žalobca v podanom odvolaní poukazoval. Forma zakotvenia jednotlivých zmluvných ustanovení môže byť stranami určená rôzne, avšak deklarácia prejavu vôle byť viazaný zmluvou z nich musí nepochybne vyplývať, čo v spornom prípade nebolo splnené. V prejednávanej veci jednoznačne došlo k uzavretiu spotrebiteľského kontraktu, v prípade ktorého nemožno pripustiť postup veriteľa určujúceho podstatné zmluvné povinnosti jednostranne, v jeho prospech a bez negociácie s protistranou.

16. Z uvedeného dôvodu preto odvolací súd rozsudok okresného súdu v odvolaní napadnutej časti ako vecne správny potvrdil. Zároveň ako vecne správny potvrdil aj odvolaním výslovne nenapadnutý, ale od rozhodnutia vo veci samej závislý výrok o trovách prvoinštančného konania (výrok III.), ktorý plne zodpovedá procesnému úspechu strán v konaní a zákonným ustanoveniam v ňom uvedeným.

17. Vo zvyšnej časti nenapadnutej odvolaním (výrok I.) zostal rozsudok okresného súdu nedotknutý týmto rozhodnutím odvolacieho súdu.

18. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol krajský súd podľa § 262 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 396 ods. 1 CSP tak, že žalovanej ako úspešnej procesnej strane odvolacieho konania nepriznal nárok na ich náhradu. Z obsahu spisového materiálu totiž vyplýva, že žalovanej v aktuálnom odvolacom konaní preukázateľne žiadne trovy nevznikli. Práve to bol dôvod, pre ktorý súd povolaný k vydaniu rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (odvolací súd), mohol rozhodnúť nielen o nároku na náhradu, ale už aj o nepriznaní náhrady (napriek tomu, že pri striktnom riadení sa textom rozhodnej právnej úpravy by sa mohlo zdať, že tomu tak nie je). Dvojfázové rozhodovanie o trovách konania, predpokladajúce prvé rozhodnutie súdu povolaného skončiť konanie vo veci len o nároku na náhradu a druhé až následné rozhodnutie prvoinštančného súdu o výške náhrady (porovnaj § 262 ods. 1 a 2 CSP) má totiž zmysel len pri pozitívnom vyriešení otázky nároku na náhradu, a naopak taký zmysel absentuje, ak výsledkom uvažovania o nároku na náhradu je záver o neexistencii takéhoto nároku u žiadnej zo strán sporu (prvej preto, že ju na to neoprávňuje pre ňu nepriaznivý, či ňou zavinený výsledok konania a u druhej preto, že tu buď niet trov majúcich sa nahradiť, alebo že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, odôvodňujúce nepriznanie náhrady). Prezentovaný právny názor vyplýva i z uznesenia NS SR sp. zn. 6 Cdo 166/2016 zo dňa 26.10.2016.

19. Rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 za, 0 proti.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 1 a 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1 a 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1 a 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania ustanovených v § 127 ods. 1 CSP (ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpísania) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).